Scris de dr. Peter Lengyel
Luni, 25 Mai 2015 15:28 -

Creasta Cocoșului – impresionantă prin masivitate și sălbăticia romantică a peisajului – este eminamente un loc emblematic al Maramureșului Istoric. O formațiune de roci vulcanice vizibile la suprafață în zona înaltă a Munților Gutâi, Creasta Cocoșului merită efortul parcurgerii potecilor care duc în apropierea stâncilor: de sus poți vedea întinsele păduri de amestec, făgete mari și zone de molidișuri, de sus se vede turbăria de la Tăul Chendroaiei, zone cu ienuperete și pășuni montane, o diversitate de habitate în care se simte bine ursul – care este la el acasă. La fel acasă este lupul, râsul, mistreții, cerbii șamd. Poate simți ce înseamnă deplina libertate, dacă ai norocul să vezi săgetând prin aer șoimii călători; aceste păsări cuibăresc uneori pe uriașii pereți de stâncă ai Crestei. Cel mai frumos este când razele Soarelui Care Apune aduc o lumină portocalie-roșiatică, astfel încât stâncile și pădurea arată miraculos pentru 2 minute, înainte de instalarea întunericului. Dar o senzație aparte poate să dea și lumina palidă a Lunii, aptă de a profila forma zimțată a colosului de stâncă; în nopți liniștite poți asculta țipetele bufnițelor și dacă ai noroc poate auzi și lupii. De neuitat senzația. Cândva în urmă cu 2-3 decenii era obișnuit ca tinerii să petreacă câteva zile și nopți cu cortul în zonă; era o bună ocazie de a percepe mai bine realitățile naturale în toată splendoarea și duritatea lor, dramatismul unei furtuni în noapte, când fulgerele trosnesc năprasnic arborii și stâncile înălțimilor… un moment când ifosele și șmecheriile nefondate din tine se mai temperează un pic, poate. Măcar pentru o vreme.

Zona înaltă a munților Gutâi are un fel de platou vulcanic orientat pe direcția NV-SE, cu o lungime de 4,5 km și o lățime medie de circa 1,4 km; acest platou are vârfuri precum vf. Gutâi (1443.0 m), Gutâiul Doamnei (1426.2 m), Apostolii (1397.7 m), Creasta Cocoșului (1394.7 m) Secătura (1390.4 m); date altitudinale provenite probabil din măsurători mai recente și aparent cu precizie mai mare au început să fie disponibile în ultima vreme… dar ele sunt secondate de o mare varietate de aproximări altitudinale cu variații de zeci de metri, provenite din diferite măsurători anterioare, preluate și răs-preluate în diferite texte. Vedem aici că până și niște elemente foarte simple și măsurabile, cum sunt altitudinile unor vârfuri, sunt supuse încă dezbaterii și aproximării… iar alte chestiuni mai complexe și mai sofisticat-interpretabile, cum sunt limitele unor entități geografice de genul munților Gutâi/ Igniș șamd, înțelegerea structurii lor interne și a proceselor geologice care au dus la această realitate… să nu mai zic de procesele ecosistemice ultra-complexe aflate în desfășurare, au aproximări extrem de brutale.

De fapt, datele concrete din teren sunt atât de puține, interpretările din diferite texte de prezentare sunt atât de vagi și de multe ori puerile, încât ai senzația că acest munte este undeva departe sub ocean sau pe o altă planetă, nu în Europa secolului 21.

Munții Gutâi aflați sub exploatare minieră, au ajuns de multă vreme în atenția cercetărilor geologice executate prioritar cu scopuri utilitariste; ca un produs secundar al acestor eforturi – al extragerii de probe din adâncul maselor de rocă și al analizelor geologice/ petrografice/ mineralogice, au devenit disponibile niște date care să ne ajute în conturarea unei impresii asupra interiorului muntelui… și al trecutului acestuia. Cele mai vechi roci vulcanice din Gutâi sunt în zona de sud-vest și au vârstă de 12-11 milioane de ani: dacite cu piroxeni și hornblendă, dacite/ riolite cu cuarț, biotit. În zona Mogoșa există andezite bazaltoide cu piroxeni și hornblendă, uneori cu dacite, având vârstă de 11,4-9,5 milioane de ani. În Gutâi în zona centrală avem stive de roci vulcanice cu vârstă de 10,9-10,1 milioane de ani: andezite cuarțitice cu piroxeni și hornblendă, andezite bazaltoide. Cele mai tinere roci vulcanice de pe aici sunt în zona nordic-centrală și cuprind andezite, cuarț, biotit, hornblendă cu vârstă de circa 9,0 milioane de ani – lavele acestor timpuri formează chiar și stive de peste 400 de metri grosime. O analiză mai detaliată a aspectelor de acest gen a fost realizată în lucrarea “Sinteza datelor geologice, geochimice şi geofizice din aria munţilor Oaş – Gutâi – Ţibleş”, SC IPEG Maramureş, SC Prospecţiuni SA, 1999.

Creasta Cocoșului este situată în partea de nord-vest a Munților Gutâi; este o creastă stâncoasă cu orientare NV-SE, considerată un dyke andezitic ajuns la suprafață prin eroziunea terenului din jurul lui, modelat apoi de procese periglaciare; alte interpretări – aparent mai puțin realiste, consideră că este o margine de crater vulcanic. Un dyke vulcanic se formează prin acumularea de roci magmatice în fisura din masele pre-existente de roci, fisură pe care ele pot să o lărgească… iar odată cu procesele de eroziune ulterioare, acele roci înconjurătoare dispar lent din zonă și rămâne vizibil la suprafață roca vulcanică mai rezistentă… în cazul nostru având forma unei creste stâncoase impresionante. Creasta este nu doar cea mai spectaculoasă zonă a Gutâiului din punct de vedere peisagistic, dar reprezintă și cele mai tinere roci vulcanice ale muntelui, aceste pietre având o vârstă de circa 9,0 milioane de ani. Există în documentația pentru Legea 5/2000 o descriere a ariei: “Creasta Cocoșului este o formă de relief mai bizară, o colină ascuțită, crenelată, de circa 200 m lungime, cu pereți fisurați, cu aspect de fierăstrău, și o diferență de nivel de 40 m (vest), 80 m (est) și 150 m (nord). Roca este reprezentată de andezite cu piroxeni, hornblendă, biotit și cuarț de Gutâi, curgeri de lave de grosime remarcabilă (peste 400 metri), ce apar pe un areal eliptic, cu lungime E-V de circa 3 km, și N-S de circa 1-2 km, între vârfurile Secătura și Gutâiul Mic (Apostoli). Se consideră că există o structură vulcanică de tip “dom de lavă”, de mari dimensiuni, sau o îngemănare a produselor vulcanice puse în loc prin aparate de tip central (Secătura, Gutâiul Doamnei, Gutâiul Mare). În ambele interpretări geologice, Creasta Cocoșului reprezintă un rest de curgere de lavă situată la nivelul platoului, dar afectat de eroziunea diferențială pe flancuri, un martor de eroziune.” Oricare ar fi detaliile formării acestei uriașe structuri vulcanice, Creasta Cocoșului ne aduce aminte de iadul vulcanic apt să ridice Munții Gutâi în urmă cu 9-12 milioane de ani. Atunci se

puteau vedea bine pe aici frumusețile naturii.

Rezervația Creasta Cocoșului are vegetație subalpină, pajiști, stâncării, păduri; tipuri majore de habitate menționate în formularul ariei pentru Legea 5/2000 sunt: păduri 20 ha (40%), stâncării 7 ha (14%), formațiuni ierboase/ pajiști și arbuști/ tufărișuri 15 ha (30%), mlaștini/ turbării 8 ha (16%)… dar sunt menționate și peșteri; conform altor date, zona stâncoasă din rezervație acoperă 3,2 ha, pădurea acoperă 36,5 ha iar golul de munte 10,5 hectare. Dintre activitățile umane sunt menționate pășunatul și turismul. În documentația care a stat la baza includerii Rezervației Creasta Cocoșului în lista din Legea 5/2000 se arată că este o arie protejată din categoria IV, de tip geologic; la bibliografie se menționează Bleahu M., Brădescu Vl., Marinescu Fl., Rezervații naturale geologice din România, Ed. Tehnică, 225 pg; Nădișan I., Tătaru T., Gabor E., Mareș V., (1976), Monumente ale naturii din Maramureș, Ed. Sport-Turism, București, pag. 30-36.

În privința aspectelor generale, se poate constata că pădurea din zonă prezintă fagul (Fagus silvatica) ca specie dominantă, dar are și molid (Picea abies), brad (Abies alba), carpen (Carpinus betulus), paltin de munte (Acer pseudoplatanus), frasin (Fraxinus excelsior) etc. În etajul înalt al Gutâiului există mari suprafețe acoperite de asociația afin cu merișor, dar se pot vedea și întinse zone acoperite cu tufe de ienupăr. Flora prezintă și alte elemente interesante, printre care crinul de pădure (Lilium martagon), garofița (Dianthus carthusianorum) și sute de alte specii; exista până nu demult și o populație consistentă de jneapăn (Pinus mugo) ce a fost puternic afectată de un mare incendiu din vara-toamna anului 2012. În păduri se poate vedea salamandra (Salamandra salamandra), iar prin zonele de stâncărie, ienuperete, afinișuri dar și prin pădure se poate vedea când și când câte o viperă (Vipera berus). Merită menționată cuibărirea buhei mari (Bubo bubo) și uneori a șoimului călător (Falco peregrinus). Există în documentația pentru Legea 5/2000 o descriere a valorilor naturale ale ariei: “La baza Crestei Cocoșului se află două ochiuri de apă (Tăurile Chendroaiei), turbării cu floră și faună specifică.”; în acest document sunt menționate o serie de componente ale diversității biologice; specii de plante: Alnus viridis, Salix caprea, Aster alpinus, Sempervivum montanum, Campanula polymorpha, Asplenium viride, Asplenium trichomones, Valeriana triptoris, Doronicum austriacum, parpian – Antennaria dioica, Viola declinata, Scorzonera rosea, Laserpitium alpinum ssp. krapfi, Vaccinium uliginosum, afin – Vaccinium myrtilus, merișor – Vaccinium vitis-idaea, Melampyrum saxosum, Nardus stricta, Juniperus communis, ienupăr – Juniperus sibirica, Festuca ovina, Lycopodium clavatum, Picea excelsa. Dintre speciile de licheni sunt menționate: Cladonia clorophaea, Cladonia cornuta, Umbilicaria cilindrica, Umbilicaria proboscidea, Rhizocarpon geographicum, Rhizocarpon viridistrum, Toninia coerulea nigricens, Biatora viridistrum, Biatora lithinella, Pertusaria speciosa, Candelariella aurela, Candelariella coraliza, Candelariella medians, Lecanora subfusca. Dintre speciile faunei, sunt menționate: diptere, himenoptere, coleoptere, ortoptere (Tettigonia viridissima), șopârla de munte – Lacerta vivipara, acvila de munte – Aquila chrysaetos, acvila țipătoare mică – Aquila pomarina, uliul păsărar – Accipiter nisus, corbul – Corvus corax, codobatura de munte – Motacilla cinerea. Aceste date oarecum oficiale din documentația pentru Legea 5/2000 au fost preluate și

recirculate în diferite prezentări, dar ele trebuie privite cu circumspecție, din diferite motive, spre exemplu multe dintre denumiri sunt scrise greșit, iar alte denumiri științifice de specii – mă refer la unele dintre cele de licheni – nu pot fi găsite pe Internet, ceea ce pune un fel de semn de întrebare… dacă nimeni nicăieri nu le menționează pe întreaga Planetă. Totodată, să zici că prin aria protejată pe care o desemnezi există “diptere, himenoptere, coleoptere, ortoptere (Tettigonia viridissima),” presupune o abordare cam din topor… niște generalități care nu oferă suport prea consistent… din moment ce aceste entități biologice există (cam) peste tot în peisajele noastre… ai putea zice chiar oriunde. Ca la aproape toate ariile protejate, calitatea datelor despre specii este execrabilă, proveniența datelor este incertă… și de aici credibilitatea consistenței demersului are mult de suferit.

Rezervația Creasta Cocoșului este încadrată în Regiunea Biogeografică Alpină, în Ecoregiunea Carpaților Orientali, geologic aparținând domeniului eruptiv; administrativ, zona aparține de comuna sat Mara, comuna Deseşti; suprafața ariei protejate este de 50 de hectare, altitudinea minimă este de 1030 m, cea maximă este de 1395 m, iar cea medie este de 1200 m; în documentația pentru Legea 5/2000 se dau coordonatele geografice: lat. 5289550 long. 4713480. În descrierea limitelor se arată: NE – Dosul Gutinului, 80 m SE cota 1028,2; SE – Dosul Gutinului 50 m W cota 1071,5; S – Platoul Gutâiului; SV – 120 m V cota 1276,0; V – la est de Poiana cu Brazi; NV – 120 m SE cota 1177,9. În documentația pentru Legea 5/2000 este inclusă o hartă în care rezervația este delimitată brutal sub forma unui poligon neregulat cu 8 laturi, un perimetru trasat cu tuș negru și întărit cu un creion cărămiziu-roșiatic.

Aria este menționată în HCM 514 din 1954, în HCJ 207/ 1977 și HCJ 37 din 14.11.1994. În Hotărârea nr. 37/1994 cu privire la măsurile de ocrotire și conservare a rezervațiilor naturale și monumentelor naturii de pe raza județului Maramureș (act emis de Consiliul Județean Maramureș), la poziția 10 este menționată Rezervația Creasta Cocoșului, cu 50 hectare, ca rezervație geologică. Declararea protecției de relevanță națională se face prin Legea 5 din 6 martie 2000 publicată în Monitorul Oficial al României Nr. 152 din 12 aprilie 2000, unde Rezervația Creasta Cocoșului are codul 2577; suprafața protejată este de 50 hectare; în Legea 5/2000 se menționează doar codul ariei, denumirea ei, localitatea pe a cărei teritoriu administrativ este situată ea și suprafața în hectare, fără a se da limitele zonei protejate. Limita în format GIS a fost trasată în cadrul proiectului GEF – Managementul Conservării Biodiversității; ca suport au fost folosite hărți topografice 1:25.000 editate de către Direcţia Topografică Militară (1982) care au fost scanate, georeferențiate și transpuse în sistemul de proiecție Stereo 70; totodată au fost folosite și imagini satelitare Landsat (2000). În acest fel, în GIS a fost delimitat un teritoriu cu formă relativ triunghiulară, având stâncăria Creasta Cocoșului în centrul zonei, la nord fiind păduri iar la sud fiind pășuni montane și tufărișuri, ienuperete. Ca o culme a ironiei, a neprofesionalismului și a lipsei cunoștințelor din teren, perimetrul astfel trasat

al Rezervației Creasta Cocoșului nu include Tăul Chendroaiei, limita mergând exact la marginea acestui tinov… ceea ce este evident o mare imbecilitate, care necesită să fie corectată. Deși Tăul Chendroaiei este menționat în documentația care a stat la baza includerii rezervației Creasta Cocoșului pe lista din Legea 5/2000 și este arătat și procentajul de zonă de mlaștină din rezervație – dat de acest tinov, totuși el a fost lăsat în afara limitelor la trasarea în GIS a conturului. Mai mult decât atât, la trasarea limitelor siturilui Natura 2000 Gutâi – Creasta Cocoșului ROSCI0089, a mai fost făcută încă odată aceeași greșeală, limita merge pe marginea Tăului Chendroaiei fără a o include. Acest mod aberant de a trasa limitele ariilor protejate este consecința unui stil de lucru din birou, fără nici un fel de contact cu realitățile din teren, fără a vedea măcar odată acele locuri, ci doar punând linii pe niște ortofotoplanuri… fără a percepe mare lucru din semnificația lor. Rezervația Creasta Cocoșului se află în interiorul siturilor Natura 2000 Gutâi – Creasta Cocoșului ROSCI0089 și Munții Gutâi ROSPA0134. În diferite texte se face referire la Creasta Cocoșului ca fiind când rezervație geologică când rezervație mixtă; logic ar trebui să fie considerarea ei ca rezervație mixtă.

Se poate constata deci că deși Creasta Cocoșului este o entitate emblematică a Maramureșului Istoric, o arie protejată în care demersurile oficiale de protecție au un trecut de peste jumătate de secol… totuși coerența datelor elementare despre aspectele naturalistice ale zonei lasă foarte mult de dorit. Nu se poate exclude existența unor lucrări științifice ascunse prin tot felul de publicații mai mult sau mai puțin obscure (chiar se poate presupune existența câtorva astfel de lucrări…), dar atunci când este vorba de vizibilitatea acelor eventuale studii și utilizarea lor în cadrul demersurilor de protejare a biodiversității zonei… se alege praful. Aici se vede cam care este nivelul capacităților comunității științifice și a relațiilor acesteia cu comunitatea care se ocupă de protejarea naturii, atât în cadrul societății civile cât în cadrul structurilor care aparțin de administrația statală. **AUTOR © dr. Peter Lengyel**

P S. Merită văzută și prezentarea cu Tăul Chendroaiei

https://peterlengyel.wordpress.com/2012/06/18/taul-chendroaiei-muntii-gutai/

și cea cu Situl Natura 2000 SPA Munții Gutâi

https://peterlengyel.wordpress.com/2015/04/08/situl-natura-2000-spa-muntii-gutai/

SURSA:
Peter Lengyel Blog

O galerie impresionata de poze gasiti pe
blog.